

Przedawnienie roszczeń

Nieuregulowane zobowiązania finansowe nie znikają, ale po upływie określonego czasu mogą stać się niemożliwe do wyegzekwowania. Przedawnienie roszczeń to istotna instytucja prawa cywilnego, która chroni dłużników przed dochodzeniem należności po zbyt długim czasie.

Anna Madajczyk-Pietrzak, Dział Prawny OIL

Kiedy roszczenie ulega przedawnieniu, jak liczyć jego termin i jakie skutki ma upływ czasu dla wierzyciela i dłużnika? W niniejszym artykule zawarliśmy kluczowe informacje dotyczące przedawnienia oraz zasady jego stosowania.

Czym jest przedawnienie roszczenia?

Przedawnienie to instytucja prawa cywilnego, która – krótko mówiąc – pozwala dłużnikowi na uchylenie się od uregulowania swoich zobowiązań na rzecz wierzyciela. Fakt, że dłużnik może się uchylić od zobowiązania, nie oznacza, że dług przestaje istnieć. Istnieje on nadal w obrocie prawnym i w każdej chwili może zostać uregulowany, ale w przypadku podniesienia zarzutu przedawnienia i uwzględnienia go przez sąd, dług nie może być już skutecznie egzekwowany.

Po jakim czasie możemy mówić o przedawnieniu?

Termin przedawnienia roszczeń wynosi 6 lat dla roszczeń majątkowych i 3 lata dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej. Oczywiście są wyjątki od powyższych terminów, które wynikają z przepisów szczególnych – o tym w dalszej części tekstu.

Jakie roszczenia ulegają przedawnieniu?

Przedawnieniu, co do zasady, ulegają roszczenia majątkowe, a więc takie roszczenia, które da się wyrazić w pieniądzu. Wyjątek od tej zasady stanowią roszczenia majątkowe, które nigdy nie ulegną przedawnieniu, takie jak:

- 1) roszczenia windykacyjne dotyczące nieruchomości,
- 2) roszczenia o zniesienie współwłasności,
- 3) roszczenie o zaprzestanie naruszeń związane z prawem własności nieruchomości.

Z kolei wszystkie roszczenia niemajątkowe, jak np. roszczenia związane z ochroną dóbr osobistych, nie ulegają przedawnieniu.

Jak obliczyć termin przedawnienia roszczenia?

Bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne. To, w jaki sposób będzie on liczony, zależy od jego długości. I tak w przypadku, kiedy termin przedawnienia jest krótszy niż dwa lata, wówczas do dnia wymagalności wystarczy doliczyć odpowiedni okres przedawnienia, który będzie liczony w miesiącach lub latach według zasad ogólnych kodeksu cywilnego. Oznacza to, że termin przedawnienia określony w miesiącach lub latach kończy się z upływem dnia, który nazwą lub datą odpowiada początkowemu dniowi terminu, a gdyby takiego dnia w ostatnim miesiącu nie było – w ostatnim dniu tego miesiąca.

Przykład 1

Zamówiony towar został doręczony 10 sierpnia 2024 r. Okres przedawnienia rozpoczął się 11 sierpnia 2024 r., natomiast przedawnienie nastąpi z dniem 11 sierpnia 2025 r. (roczny okres przedawnienia).

W sytuacji, kiedy okres przedawnienia wynosi dwa lata lub więcej, wówczas przypada on na koniec roku kalendarzowego, w którym wypadłby okres przedawnienia liczony na zasadach ogólnych.

Przykład 2

Roszczenie z tytułu umowy pożyczki stało się wymagalne z dniem 15 października 2024 r. Okres przedawnienia nie upłynie 15 października 2027 r., a 31 grudnia 2027 r. (trzy letni okres przedawnienia).

Co zrobić, jeśli roszczenie jest przedawnione?

Jeśli okaże się, że roszczenie uległo przedawnieniu, a wierzyciel złożył powództwo, wówczas dłużnik powinien podnieść zarzut przedawnienia. Jeśli sąd po rozważeniu okoliczności sprawy stwierdzi prawidłowy upływ terminu przedawnienia, powództwo najprawdopodobniej zostanie oddalone. Natomiast jeśli dłużnik nie zareaguje na wytoczone przez wierzyciela powództwo, wówczas sąd wyda nakaz zapłaty przedawnionego długu, który po opatrzeniu w klauzulę wykonalności będzie stanowił tytuł wykonawczy i dawał podstawę do dalszej egzekucji. Dlatego tak ważne jest podniesienie zarzutu przedawnienia przez dłużnika, ponieważ sąd nie ma obowiązku badać, czy dług uległ przedawnieniu.

Okresy przedawnienia roszczeń

1. Roszczenia przedawniające się po 6 miesiącach, np.:

- roszczenie pożyczkobiorcy o wydanie przedmiotu pożyczki,
- roszczenie przewoźnika przeciwko innym przewoźnikom, którzy uczestniczyli w przewozie przesyłki,
- roszczenie o naprawienie szkody wynikłej z utraty lub uszkodzenia rzeczy wniesionych do hotelu lub podobnego zakładu.

2. Roszczenia przedawniające się po 1 roku, np.:

- roszczenie zastawcy przeciwko zastawnikowi o naprawienie szkody z powodu pogorszenia rzeczy,
- roszczenie zastawnika przeciwko zastawcy o zwrot nakładów na rzecz,
- roszczenia z tytułu najmu lub użyczenia,
- roszczenia z tytułu umowy spedycji,
- roszczenia z tytułu umowy składu,
- roszczenie z umowy przekazu.

3. Roszczenia przedawniające się po 2 latach, np.:

- roszczenia z umowy o dzieło,
- roszczenia z rachunku bankowego,
- roszczenia z umowy zlecenia.

4. Roszczenia przedawniające się po 3 latach, np.:

- roszczenia związane z prowadzeniem działalności gospodarczej,
- roszczenia o świadczenia alimentacyjne,
- roszczenia ze stosunku pracy.

5. Roszczenia przedawniające się po 5 latach, np.:

- roszczenia z tytułu przysługującego zachowku,

- roszczenia z tytułu zapisu.

6. Roszczenia przedawniające się po 6 latach, np.:

- roszczenie stwierdzone prawomocnym orzeczeniem sądu lub innego organu powołanego do rozpoznawania spraw danego rodzaju albo orzeczeniem sądu polubownego, jak również roszczenie stwierdzone ugodą zawartą przed sądem albo sądem polubownym, albo ugodą zawartą przed mediatorem i zatwierdzoną przez sąd.

Panaceum 3/2025